TARTUNTATAUTILAIN 58 §:N MUKAINEN PÄÄTÖS ETELÄ-KARJALAN SAIRAANHOITOPIIRIN KUNTIEN ALUEILLE

ASIAN TAUSTAA

Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronavirusepidemian pandemiaksi 11.3.2020. Koronavirus on yleisvaarallinen tartuntatauti. Valtioneuvosto antoi 12.3.2020 ensimmäisen suosituksen, jonka mukaan julkisia kokoontumisia rajoitetaan uuden koronaviruksen aiheuttaman infektion (covid-19) leviämisen ehkäisemiseksi.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on ajalla 13.3.2020 – 20.8.2021 antamillaan päätöksillä tehnyt tartuntatautilain mukaiset rajoitukset alueellaan.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 17.8.2021 antamallaan päätöksellä (ESAVI/27464/2021) kieltänyt ajalla 25.8.2021-17.9.2021 Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin kuntien alueilla kaikki sisätiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset, joihin osallistuu yli 10 (kymmenen) henkilöä, sekä kaikki ulkotiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset, joihin osallistuu yli (50) henkilöä. Sisätiloissa ja alueellisesti rajatuissa ulkotiloissa on voitu kuitenkin järjestää yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia, joihin osallistuu sisätiloissa enintään yli 10 henkilöä ja ulkotiloissa yli 50 henkilöä edellyttäen, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa ja turvallisuus voidaan varmistaa noudattaen opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 31.5.2021 antamaa ohjetta.

Lähikontaktilla edellä mainitussa päätöksessä tarkoitetaan ihmisten oleskelua samassa sisätilassa alle kahden metrin etäisyydellä toisistaan yli 15 minuutin ajan tai fyysistä kontaktia toisiinsa ja ulkotilassa fyysistä kontaktia toisiinsa.

KUULEMINEN

Kuuleminen olisi saattanut vaarantaa tämän päätöksen tarkoituksen toteutumisen, ja siitä johtuva viivästyminen olisi aiheuttanut huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle ja yleiselle turvallisuudelle, minkä vuoksi hallintolain (434/2003) 34 §:n 2 momentin 4 kohdan nojalla asiassa ei ole suoritettu kuulemista.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU JA PERUSTELUT

Määräys

Etelä-Suomen aluehallintovirasto kieltää tartuntatautilain 58 §:n 1 momentin nojalla Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin kuntien alueilla kaikki sisätiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset, joihin osallistuu yli 10 (kymmenen) henkilöä, sekä kaikki ulkotiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset, joihin osallistuu yli 50 (viisikymmentä) henkilöä.

<u>Sisätilat</u>

Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin kuntien alueilla voidaan järjestää sisätiloissa yli 10 (kymmenen) henkilön yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia edellyttäen, että

1. **tilaisuuden osallistujamäärä on enintään 50 % muun lainsäädännön nojalla tilaan hyväksyttävästä enimmäisosallistujamäärästä tai käytettävissä olevien istuma- tai seisomapaikkojen määrästä ja**
2. **asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää fyysinen kontakti toisiinsa ja**
3. **turvallisuus voidaan varmistaa noudattaen opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 31.5.2021 antamaa ohjetta (liite 1).**

<u>Ulkotilat</u>

Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin kuntien alueilla voidaan järjestää ulkotiloissa yli 50 (viidenkymmenen) henkilön yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia edellyttäen, että

1. **asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää fyysinen kontakti toisiinsa ja**
2. **turvallisuus voidaan varmistaa noudattaen opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 31.5.2021 antamaa ohjetta (liite 1).**

<u>Voimassaoloaika</u>

Määräys on voimassa ajalla 3.9.2021-24.9.2021.

<u>Päätöksen ESAVI/27464/2021 kumoaminen</u>

Tämä päätös kumoaa 17.8.2021 annetun Etelä-Suomen aluehallintoviraston tartuntatautilain mukaisen päätöksen (ESAVI/27464/2021)

koskien yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten kieltämistä Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin kuntien alueilla ajalta 3.9.2021-17.9.2021.

Perustelut

Keskeiset säännökset

Tartuntatautilain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja.

Tartuntatautilain 58 §:n 1 momentin mukaan, kun laajaa tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa, aluehallintovirasto voi päättää alueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden, oppilaitosten, päiväkotien, asuntojen ja vastaavien tilojen sulkemisesta sekä yleisten kokousten tai yleisötilaisuuksien kieltämisestä, jos kyseisten rajoitusten tekeminen on tarpeen usean kunnan alueella. Edellytyksenä on lisäksi, että toimenpide on välttämätön yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Säännöksen 3 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitetut päätökset tehdään enintään yhden kuukauden ajaksi. Toimenpiteet on heti lopetettava, kun tartunnan vaaraa ei enää ole.

Tartuntatautilakiin on tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (447/2021) muun muassa väliaikaisesti lisätty 58 c – 58 h § ja 59 a – 59 e §. Edellä mainitut väliaikaiset pykälät ovat voimassa 31.12.2021 asti

Tartuntatautilain 58 c §:n 1 momentin mukaan yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen sisätilojen sekä alueellisesti ja toiminnallisesti rajattujen ulkotilojen, joita käytetään asiakkaille tai osallistujille suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tiettynä ajankohtana, hallinnasta vastaavan 3 momentissa tarkoitetun toimijan on covid19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava, että:

1) asiakkailla ja osallistujilla on mahdollisuus käsien puhdistamiseen;

2) asiakkaille ja osallistujille annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä koskevat toimintaohjeet; ja

3) tilojen ja pintojen puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään.

Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan 3 momentissa säädetyn toimijan tulee lisäksi järjestää asiakkaiden ja osallistujien oleskelu sillä tavoin väljästi, kuin se kyseisen toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen on mahdollista ja sijoittaa mahdolliset asiakaspaikat riittävän etäälle toisistaan.

Pykälän 3 momentissa säädetään niistä toimijoista, joita edellä 58 c §:ssä säädetyt velvollisuudet koskevat. Pykälän 4–5 momenttien mukaan 1 momentissa säädetyt velvollisuudet eivät kuitenkaan koske yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa eivätkä ne saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Kyseisen pykälän 7 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käsien puhdistamismahdollisuuden järjestämisestä, asiakkaille ja osallistujille annettavien toimintaohjeiden antamisesta sekä tilojen ja pintojen puhdistamisesta.

Tartuntatautilain 59 a §:n 1 momentin mukaan aluehallintovirasto ja kunta valvovat toimialueillaan 58 §:ssä, 58 c §:n 1 ja 2 momentissa, 58 d:ssä sekä 58 h §:n 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista. Tartuntatautilain 59 b §:ssä säädetään valvonnan toteuttamiseksi tehtävistä tarkastuksista ja 59 c §:ssä toimivallasta antaa määräyksiä ja asettaa pakkokeinoja.

Tartuntataudeista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 momentin 14 kohdan mukaan uuden koronaviruksen aiheuttama infektio on yleisvaarallinen tartuntatauti.

Valtakunnallinen ohjaus ja epidemiatilanne

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan uusi koronavirus (SARS-CoV2) tarttuu ensisijaisesti pisaratartuntana, kun sairastunut henkilö yskii tai aivastaa. Lähikontaktissa korona voi tarttua myös kosketuksen välityksellä, jos sairastunut on esimerkiksi yskinyt käsiinsä ja on sen jälkeen koskenut toiseen ihmiseen. Virus voi tarttua myös kosketuksen kautta pinnoilta, joille on hiljattain päätynyt sairastuneen hengitystie-eritteitä. Koronavirukset ovat kuitenkin rakenteeltaan sellaisia, että ne eivät säily tartuttavina pinnoilla pitkään.

Viruksille on tyypillistä, että ne muuntuvat. Muuntuneet virukset saattavat poiketa ominaisuuksiltaan aiemmin levinneestä viruskannasta. Esimerkiksi tartuttavuudeltaan merkittävästi muuttuneet viruskannat voidaan luokitella ns. huolestuttaviksi koronavirusvarianteiksi (variant of concern, VOC).

THL seuraa aktiivisesti koronaviruksen muuntumista ja arvioi varianttien vaikutuksia koronavirusepidemiaan. Maailmalla kiertää tällä hetkellä

useita eri koronaviruksen muunnoksia. Uusien virusmuunnosten leviämistä voi ehkäistä samoilla keinoilla kuin aiemmin esiintyvän koronaviruksen tarttumista.

VOC-virusmuunnosten lisäksi Suomessa ja muualla maailmassa esiintyy myös muita muuntuneita viruskantoja, joissa olevien mutaatioiden merkitystä viruksen tartuttavuuteen tai rokotesuojaan ei vielä tunneta.

Koronavirusrokote tarjoaa suojaa koronavirustautia ja erityisesti sen vakavia muotoja vastaan. Koronarokotteet estävät hyvin myös virusinfektiota ja viruksen erittymistä sekä tarttumista ihmisestä toiseen. Tämän perusteella ajatellaan, että koronarokotteet voivat edesauttaa niin sanotun epäsuoran suojan ja laumasuojan syntymistä. Kuinka hyvän suojatehon rokotettu saa, riippuu rokotetun iästä ja perussairauksista; siitä, minkälaisesta koronataudista on kyse ja sillä hetkellä kiertävistä viruksista. Nykytiedon valossa nyt käytössä olevat koronavirusrokotteet antavat suojaa myös uusia virusmuotoja vastaan, mutta rokotteiden suojateho voi olla tiettyjä muunnoksia vastaan heikompi. On todennäköistä, että rokotus suojaa rokotettua vakavalta koronavirustaudilta myös silloin, kun taudin aiheuttajana on muuntovirus.

Koronarokotukset on aloitettu EU:n alueella ja 27.12.2020 myös Suomessa.

Valtioneuvosto on periaatepäätöksellään 3.9.2020 (VNK/2020/106) puoltanut sosiaali- ja terveysministeriön tekemää toimintasuunnitelmaa hybridistrategian mukaisten suositusten ja rajoitusten toteuttamiseen covid-19-epidemian ensimmäisen vaiheen jälkeen (sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:26). Suunnitelmassa epidemian hallinnan lähtökohtana ovat paikallisten ja alueellisten viranomaisten tartuntatautilain mukaisesti tekemät toimet ja päätökset.

Sosiaali- ja terveysministeriö 29.12.2020 lisäksi lähettänyt kunnille, sairaanhoitopiireille ja muille kuntayhtymille kirjeen Hybridistrategian toimintasuunnitelman päivitykset (VN/288/2020). Kirjeessä todetaan ministeriön päivittäneen Valtioneuvoston periaatepäätöksen 22.12.2020 mukaisesti hybridistrategian toimintasuunnitelman. Kirjeessä todetaan, että toimintasuunnitelmassa kuvataan kolme epidemian vaihetta luonnehtivaa kuvausta, joiden avulla suositusten ja rajoitusten tarvetta ja kohdentamista arvioidaan ja joita käytetään päätöksenteon tukena alueellisesti ja valtakunnallisesti. Vaihekuvausten joitakin yksityiskohtia on tarkennettu syksyn 2020 kokemusten perusteella.

Valtioneuvosto on periaatepäätöksellään (STM/12/2021) 26.1.2021 puoltanut, että sosiaali- ja terveysministeriö tekee täydennyksen hybridistrategian toteuttamisesta annettuun toimintasuunnitelmaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on 28.1.2021 antanut ohjauskirjeen Rajoitustoimenpiteet virusmuunnoksen ja epidemian leviämisen estämiseksi (VN/909/2021). Kirjeen mukaan uutena potentiaalisesti merkittävänä epidemiologisena uhkatekijänä on ilmennyt SARS-CoV-2 virusmuunnoksia, jotka leviävät

selvästi nopeammin kuin koronaviruksen aiemmat alatyypit. Vaikka tapauskuolleisuus ei vaikuta lisääntyneen, voi uusi virusmuunnos yleistyessään aiheuttaa selvästi aiempaa nopeammin leviävän epidemian ja lisääntyneen tapausmäärän johdosta vakavasti vaarantaa terveydenhuoltojärjestelmän kantokyvyn. Virusmuunnoksen muodostaman merkittävän uuden epidemiauhan johdosta hybridistrategian toimintasuunnitelmaan on 26.1.2021 tehty täydennys, jota valtioneuvosto on periaatepäätöksellään puoltanut. Kirjeessä annetaan toimintasuunnitelman mukaiset suositukset toimenpiteille nykytilanteessa. Kirjeessä tuodaan lisäksi esiin, että toimintasuunnitelman täydennyksessä kuvataan ennakollisesti kaksi epidemian edelleen kiihtymisen tilannetta ja niihin liittyvää toimenpidekokonaisuutta.

Valtioneuvosto on 25.2.2021 (STM/2021/32) tehnyt periaatepäätöksen hybridistrategian toimintasuunnitelman täydennyksessä tarkoitetun tason kaksi käyttöönotosta. Sosiaali- ja terveysministeriö on 25.2.2021 antanut ohjauskirjeen Rajoitustoimenpiteet virusmuunnoksen ja epidemian leviämisen estämiseksi – tartuntatautilain uudet valtuudet ja hybridistrategian toimintasuunnitelma (VN4947/2021), jossa todetaan, että tartuntatautilain muutos (147/2021), jolla lakiin lisättiin uudet tilapäiset toimivaltuudet epidemian leviämisen estämiseksi, tuli voimaan 22.2.2021. Tilapäiset valtuudet ovat voimassa 30.6.2021 saakka. Ministeriö on tämän lainmuutoksen johdosta 25.2.2021 päivittänyt toimintasuunnitelman osan 3 sekä sen liitteenä aiemmat 23.10.2020 annetut ministeriöiden toimenpidesuositukset eri epidemiavaiheisiin.

Valtioneuvosto on yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa todennut 1.3.2021, että Suomessa vallitsevat poikkeusolot (VNK/2021/21). Valtioneuvoston päätöksen perustelumuistiossa todetaan, että covid-19–taudin torjumiseksi ja terveydenhuollon kantokyvyn turvaamiseksi tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin. Ohjauskirjeellään (VN/5229/2021) sosiaali- ja terveysministeriö on 1.3.2021 ohjannut kaikki THL:n sekä ministeriön arvion mukaiset leviämisvaiheen kriteerit täyttävät tai niihin toimenpidetarpeiltaan muista syistä rinnastettavat alueet ottamaan käyttöön hybridistrategian toimintasuunnitelman sekä sen täydennyksen mukaiset leviämisvaiheen toimet (ml. tartuntatautilain uudet valtuudet) ja tason kaksi lisätoimet.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 23.4.2021 antamallaan kirjeellä Rajoitustoimenpiteet virusmuunnoksen ja epidemian leviämisen estämiseksi (VN/11430/202) ohjannut edelleen alueita toimenpidetason 2 mukaisesti 31.5.2021 saakka. Leviämisvaiheen alueille ministeriö ohjaa tekemään muun muassa tartuntatautilain 58 d §:n mukaiset päätökset asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käyttöedellytysten asettamisesta säännöksessä tarkoitettujen edellytysten täyttyessä sekä tartuntatautilain 58 §:n mukaiset päätökset yli kuuden henkilön yleisötilaisuuksien kieltämisestä tai viime sijassa päätökset yleisötilaisuuksien järjestämisen kieltämisestä kokonaan siten, että enintään kuuden henkilön tilaisuudet ovat

sallittuja ainoastaan pakottavasta lakisääteisestä syystä. Lisäksi kirjeessä suositellaan, että kiihtymisvaiheessa oleviksi arvioiduilla alueilla otetaan valtakunnallisen epidemiatorjunnan tehostamiseksi sekä epidemian leviämisen estämiseksi käyttöön vastaavat toimenpiteet. Kirjeessä todetaan, että mikäli toimenpidetasoista luovutaan ennen ohjauksen määräpäivän päättymistä, ministeriö antaa erillisen uuden ohjauksen tämän merkityksestä ja epidemiavaiheisiin liitetyistä toimenpidesuosituksista.

Valtioneuvosto totesi poikkeusolot päättyneiksi 27.4.2021 ja antoi asetukset, jotka kumoavat poikkeusolojen nojalla käyttöön otetut toimivaltuudet (VNK/2021/48).

Valtioneuvosto on 6.5.2021 tehnyt periaatepäätöksen hybridistrategian toimintasuunnitelman täydennyksessä tarkoitettujen toimenpidetason käytöstä luopumisesta (STM/2021/83). Valtioneuvosto toteaa periaatepäätöksessä, että perusteet toimenpidetasojen käytöstä luopumiselle ovat olemassa. Valtioneuvosto puoltaa, että sosiaali- ja terveysministeriö kumoaa hybridistrategian toteuttamisesta annettuun toimintasuunnitelmaan 26.1.2021 tehdyn täydennyksen toimenpiteistä epidemian uhkaavan nopean kiihtymisen ja tartuttavampien virusmuunnosten yleistymisen estämiseksi. Periaatepäätöksen jatkotoimenpiteenä sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa kaikki alueet luopumaan toimenpidetasoihin liitetyistä lisätoimenpiteistä sekä siirtymään voimassa olevan hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaisiin alueelliseen epidemiavaiheeseen liitettyihin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto on 27.5.2021 tehnyt periaatepäätöksen (STM/2021/100) covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian toteuttamisesta annettavasta toimintasuunnitelmasta sekä toimintasuunnitelman tarkistamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö on 27.5.2021 antanut ohjauskirjeen Hybridistrategian toimintasuunnitelman päivityksen mukaiset toimenpidesuositukset epidemian leviämisen estämiseksi (VN/14345/2021). Kirjeessä annetaan ohjaus toimenpidesuosituksista epidemiavaiheittain 30.6.2021 saakka. Kirjeessä käsitellyt suositukset muodostavat kullekin epidemiavaiheelle hahmotetut toimenpidekokonaisuudet, joilla alueen viranomaiset voivat hillitä epidemiaa. Päivitetty hybridistrategian toimintasuunnitelma on julkaistu 1.6.2021.

Kirjeen mukaan kiihtymisvaiheen alueilla sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee tartuntatautilain 58 §:n mukaisia päätöksiä, joilla yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset velvoitetaan järjestämään siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa noudattaen OKM:n ja THL:n antamaa ohjetta. Päätökset kohdistuvat sisätiloihin, joita käytetään yli 10 asiakkaan tai osallistujan samanaikaiseen oleskeluun sekä alueellisesti tai toiminnallisesti rajattuihin ulkotiloihin, joita käytetään samanaikaisesti yli 50 asiakkaalle tai osallistujalle suunnattuun tarkoitukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 24.6.2021 antanut ohjauskirjeen Hybridistrategian toimintasuunnitelman päivityksen mukaiset toimenpidesuositukset (VN/14345/2021-STM-4). Kirjeessä annetaan ohjaus päivitetyn hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaisista toimenpidesuosituksista 31.8.2021 saakka. Sosiaali- ja terveysministeriö on tarkastellut leviämisvaiheen sisätilojen yleisötilaisuuksia koskevaa rajoittamissuositusta ja päivittänyt tältä osin hybridistrategian toimintasuunnitelmaa. Leviämisvaiheen ohjaus sisältää muun muassa osallistujien jakamisen lohkoihin eriyttämisjärjestelyin. Muut suositukset pysyvät ennallaan.

Ohjauskirjeessä 24.6.2021 todetaan, että jokaisella on oikeus elämään ja julkisen vallan on edistettävä väestön terveyttä (perustuslaki 7.1 § ja 19.3 §). Jokaisella on myös oikeus välttämättömään huolenpitoon sekä riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin (perustuslaki 19.1 §). Myös Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet, erityisesti ihmisten oikeus elämään (Euroopan ihmisoikeussopimuksen 2 artikla), perustavat julkiselle vallalle toiminta- ja suojaamisvelvoitteen. Kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa on turvattu myös oikeus terveyteen (esimerkiksi sosiaalisista, sivistyksellisistä ja taloudellisista oikeuksista tehdyn yleissopimuksen 12 artikla ja uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 11 artikla). Julkisen vallan on turvattava muun muassa näiden perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (perustuslaki 22 §). Julkisen vallan on siten turvattava hengen ja terveyden suojaaminen kaikin käytettävissä olevin tehokkain ja oikeasuhtaisin keinoin ja perustettava päätöksenteko parhaaseen saatavilla olevaan tietoon.

Ohjauskirjeessä todetaan, että näin ollen kaikkien toimenpiteiden arvioinnissa on otettava yhdenmukaisesti huomioon edellä todettu julkisen vallan velvollisuus estää epidemian leviämistä ja turvata terveydenhuollon toimintakapasiteetti. Tämän vuoksi päätösharkinnassa on ennakoitava toimenpidekokonaisuuden merkitystä ja vaikutuksia tilanteen kehittyessä. Epidemian leviämisen ja sen estämisen sekä siinä tehtävien toimenpiteiden vaikuttavuuden sekä kokonaishyötyjen ja kustannusten seurannan perusteella viranomaisilla on velvollisuus ryhtyä perusoikeuksien turvaamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Ohjauskirjeen mukaan olennaista on, että epidemian kehittymistä ja rajoitusten muutosten vaikutuksia seurataan ja arvioidaan koko ajan, jotta rajoitusten ja suositusten purkamista voidaan tehdä hallitusti ja oikeaaikaisesti. Epidemian luonteen vaikean ennustettavuuden vuoksi on mahdollista, että joillain alueilla rajoituksia joudutaan myös palauttamaan tai kiristämään uudelleen, mikäli epidemiatilanne heikkenee.

Kirjeessä todetaan, että, rajoitusten hallittu purkaminen tarkoittaa vaiheistamista, tilanteen kehityksen säännöllistä ja huolellista seurantaa ja tarvittaessa myös perääntymistä purkamissuunnitelmista epidemiatilanteen muuttuessa. Jotta rajoituksia ja suosituksia voidaan hallitusti purkaa, eikä tilanne uudelleen heikkene, tämä edellyttää kaikilta vastuuta voimassa olevin rajoitusten ja suositusten jatkuvasta noudattamisesta.

Alueellisten ja paikallisten viranomaisten vastuulla on seurata tilannetta ja tehdä toimivaltansa puitteissa epidemiatilanteen mukaiset päätökset ennakoivasti ja riittävän laaja-alaisina sekä samoin purkaa rajoitukset toimivaltansa ja sovellettavan lainsäädännön mukaisesti silloin, kun niiden soveltamisen kriteerit eivät enää täyty. Ministeriö korostaa tilanteen tarkkaa ja monipuolista seurantaa alueilla ja ennakollista reagoimista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 6.8.2021 päivätyssä aluehallintovirastojen pyynnöstä antamassaan vastauksessa (VN19731/2021) ottanut kantaa muun muassa tartuntatautilain 58 ja 58 d §:n soveltamisen suhteeseen sekä tarkentanut suositustaan leviämisvaiheen alueiden kokoontumisrajoituksista. Kirjeessä todetaan muun muassa, että tartuntatautilain 58 § rajoittaa tilaisuuksia, jotka ovat siis luonteeltaan väkeä rajallisiin joko ulko- tai sisätiloihin niiden jatkuvaluonteista peruskäyttöä laajemmin kokoavia tilanteita. Rajoitukset koskevat vain kyseisiä kokouksia tai tilaisuuksia, eivät tilojen käyttöä yleisesti ja kaikissa tilanteissa. Sen sijaan 58 c § ja 58 d § ovat soveltamisalaltaan laajoja ja koskevat kaikkia tiloja. Tartuntatautilain 58 d §:n säännös on siis osin rinnakkainen lain 58 §:n säännöksen kanssa ja osin muun muassa erilaisten tapahtumien osalta täydentää sitä.

Kirjeen mukaan säännökset ovat siis käyttötarkoitukseltaan hieman erilaisia; 58 § koskee tilaisuuksien ja yleisten kokousten rajoittamista tai kieltämistä, kun taas 58 d § koskee tilojen käytön järjestämistä covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi. Näin ollen niiden käyttötarkoitus ei ole toisiaan poissulkeva, vaan ne tukevat toisiaan. Tilaisuuksia ja yleisiä kokouksia koskevan 58 §:n soveltaminen ei kuitenkaan ole sidottu määräaikaisesti voimassa olevissa säännöksissä määriteltyihin kriteereihin.

Kirjeen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että tartuntatautilain 58 §:ssä säädetty välttämättömyysedellytys asettaa rajat viranomaisen harkintavallalle. Näin ollen tilanteessa, jossa yleisötapahtumien kieltäminen kokonaan ei olisi tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi täysin välttämätöntä, tulisi perusoikeusmyönteisen laintulkinnan mukaisesti arvioida, millä keinoin voidaan päästä mahdollisimman vähäisin perusoikeusrajoituksin päätöksen taustalla vaikuttavaan tavoitteeseen. Tästä näkökulmasta katsottuna kiihtymisvaiheessa on perusteltua arvioida, voidaanko tilojen käyttöä rajoittamalla ja lähikontakteja välttämällä mahdollistaa myös tapahtumien järjestäminen 58 d §:n tarkoittamissa sisä- tai ulkotiloissa riittävän terveysturvallisella tavalla ko. säännöksestä ilmenevin toimin – joihin liittyy myös säännöksessä määritellyn lähikontaktin välttäminen.

Kirjeessä todetaan, että aluehallintovirasto on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriötä selventämään, onko leviämisvaiheessa tarkoitus lähtökohtaisesti kieltää kaiken kokoiset yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset vai tietyn henkilömäärän ylittävät tilaisuudet ja onko henkilömäärä sisä- ja ulkotilaisuuksien osalta sama. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa,

että kaikkiin tilaisuuksiin sopivaa vastausta ja tulkintaa kysymykseen on mahdotonta antaa, sillä välttämättömyysedellytystä arvioidaan muun muassa epidemiatilanteen ja epidemian leviämisen uhan ja riskien perusteella tilannekohtaisesti. Ministeriö korostaa, että 58 §:ssä säädetyn välttämättömyysedellytyksen mukaisesti aluehallintoviraston tulee myös leviämisvaiheessa arvioida, onko – ja missä laajuudessa – yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten järjestämisen kieltäminen kokonaan tarpeen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Kaikissa tapauksissa näin ei välttämättä ole, vaan myös lievemmillä keinoilla voi olla mahdollista päästä päätöksen taustalla vaikuttavaan tavoitteeseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 17.8.2021 antanut ohjauskirjeen Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat rajoitustoimet (VN/20382/2021). Kirjeessä sosiaali- ja terveysministeriö korostaa lapset ja nuoret ensin -periaatetta ja sen konkretisoimista rajoitustoimien käytössä ja rajoitustoimien oikeasuhtaisuus- ja välttämättömyysharkinnassa siten, että lapsiin ja nuoriin kohdistuvia rajoitustoimia pyritään välttämään ja niitä käytetään viimesijaisesti vasta, jos se on aivan välttämätöntä. Rajoitustoimia tulisi arvioida myös lapsen edun ja sen ensisijaisuuden näkökulmasta ja sitoa tämä pohdinta välttämättömyysedellytyksen ja oikeasuhtaisuuden arviointiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 19.8.2021 antanut ohjauskirjeen Yleisötilaisuuksien rajoitussuositukset (VN/20585/2021), jossa se antaa suositukset yleisötilaisuuksien terveysturvallisen järjestämisen mahdollistamiseksi sekä kiihtymis- että leviämisvaiheessa. Suositus annetaan 30.9.2021 saakka. Muut rajoitussuositukset pysyvät kirjeen mukaan ennallaan. Kirjeen mukaan annettava suositus yleisötilaisuuksia koskien perustuu erilaisten tilaisuuksien toisistaan poikkeavaan covid-19-tartuntariskiin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntija-arvion mukaisesti tietynlaiset tilaisuudet ovat sellaisia, jotka parhaan käytettävissä olevan asiantuntijatiedon perusteella todennäköisesti muodostavat pienen riskin koronavirustaudin leviämiselle. Tämän tiedon mukaisesti ministeriön suosituksessa ei kohdenneta rajoitustoimenpiteitä sellaiseen toimintaan, jonka ei arvioida muodostavan suurta riskiä taudin väestöleviämiselle. Kirjeessä on kuvattu ne edellytykset, joilla pieniriskisiä yleisötilaisuuksia olisi sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan mahdollista järjestää.

Ohjauskirjeessä todetaan, että asiantuntija-arvion perusteella riskiä vähentää selvästi se, että tapahtumaan ei tulla oireisena ja että varotoimet ja väljyys toteutuvat (maskit, hyvin ilmastoitu tila, ei runsasta äänenkäyttöä, fyysistä kontaktia eikä pitkittynyttä aivan vierekkäin oleskelua). Osallistujilla tulisi olla etukäteen varatut, väljästi sijoitetut paikat. Ennen ja jälkeen tilaisuuden sekä mahdollisen väliajan kuluessa tulee huolehtia siitä, ettei paikasta toiseen siirryttäessä synny ruuhkia. Tällaiset tunnusmerkit täyttävä yleisötilaisuus tai yleinen kokous voidaan luonnehtia pieniriskiseksi koronavirustartunnan ja sen väestöleviämisen riskin osalta.

Ohjauskirjeen mukaan alueellisilla ja paikallisilla viranomaisilla on ensisijainen vastuu seurata alueensa epidemiologista kehitystä ja tehdä sen mukaiset päätökset oikea-aikaisesti sekä riittävän ennakoivina ja laaja-alaisina. Paikallisten ja alueellisten viranomaisten on arvioitava toimenpiteiden välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta.

Ministeriö on suositellut yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten osalta, että tartuntatautilain 58 §:n mukaisin päätöksin voidaan järjestää sisä- ja ulkotiloissa järjestettäviä edellä kuvattuja pieniriskisiä yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia seuraavin edellytyksin:

1. Yleisiä hygieniaohjeita noudatetaan.

2. Asiakkaille on osoitettu ennalta määrätyt henkilökohtaiset istuma- tai seisomapaikat, joille asiakkaat ohjataan. Henkilön ei tule vaihtaa paikkaa tai siirtyä muiden henkilöiden välittömään läheisyyteen tapahtuman aikana.

3. Käytössä on enintään 75 % muun lainsäädännön nojalla tilaan hyväksyttävästä enimmäismäärästä tai käytettävissä olevien istuma- tai seisomapaikkojen määrästä.

4. Tapahtuman aikana pääsääntöisesti istutaan tai seisotaan paikallaan ja osallistujat ohjeistetaan välttämään voimakasta äänenkäyttöä. Tapahtumassa vältetään ruuhkatilanteiden syntyminen esim. porrastamalla liikkumista käytävillä ja siten, ettei väliaikatarjoiluja järjestetä tai ne järjestetään hajautetusta tai porrastetusti.

5. järjestäjä huolehtii antamiensa ohjeiden noudattamisesta.

Ohjauskirjeen mukaan edellä kuvatun kaltaisten pienen riskin yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten osalta ei ole perusteltua rajoittaa tapahtuman absoluuttista enimmäisosallistujamäärää muuten kuin mitä yllä olevat kohdat 1–4 edellyttävät. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa ohjeessaan, että tartuntatautilain 58 §:n mukaiset päätökset eivät ole sidottuja 58 d §:ssä säädettyihin kriteereihin.

Ministeriö on todennut ohjauskirjeessä näkemyksenään, että pienen riskin yleisötilaisuuksissa tai yleisissä kokouksissa ei olisi välttämätöntä edellyttää kahden (2) metrin turvaväliä silloin, kun tilaisuus voidaan edellä kuvatuin ehdoin järjestää terveysturvallisesti. Aluehallintoviraston harkittavaksi jää, milloin tartuntatautilain 58 d §:n mukaiset päätökset ovat tarpeen ja oikeassa suhteessa päätöksen tavoitteeseen nähden. Silloin, kun aluehallintovirasto on tehnyt tartuntatautilain 58 d §:n mukaisen päätöksen koskien asiakas- ja osallistujatiloja, joissa järjestetään yleisötilaisuus tai yleinen kokous, ei tartuntatautilain 58 §:n mukaisilla päätöksillä ole mahdollista asettaa 58 d §:ää lievempiä rajoituksia.

Niissä yleisötilaisuuksissa ja yleisissä kokouksissa, joissa koronavirustartunnan ja väestöleviämisen riskin voidaan arvioida olevan suurempi, noudatetaan edelleen aikaisempaa ohjeistusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 31.8.2021 antanut ohjauskirjeen Toimenpidesuositukset epidemian leviämisen estämiseksi (VN/21440/2021), jossa se kertoo käynnistäneensä hybridistrategian toimintasuunnitelman ja siihen liittyvien toimenpidesuositusten päivittämistyön. Ohjauskirjeen mukaan ennen päivityksen loppuun saattamista noudatetaan voimassa olevaa toimintasuunnitelmaa ja voimassa olevia ohjeita.

Ohjauskirjeessä todetaan, että sosiaali- ja terveysministeriö on 24.6.2021 antanut ohjauskirjeen hybridistrategian toimintasuunnitelman edellisen päivityksen mukaisista toimenpidesuosituksista ja tällä 31.8.2021 annetulla ohjauskirjeellä jatketaan 24.6.2021 annettujen toimenpidesuositusten voimassaoloa 30.9.2021 saakka kiihtymis- ja leviämisvaiheen yleisötilaisuuksien järjestämistä koskevia rajoitussuosituksia lukuun ottamatta.

Ohjauskirjeessä todetaan, että yleisötilaisuuksien järjestämisestä sosiaali- ja terveysministeriö on 19.8.2021 antanut toimenpidesuosituksen, joka on voimassa 30.9.2021. Suositus ja sen voimassaolo pysyvät ennallaan. Ohjauskirjeen mukaan edellä mainittu suositus koskee ns. pienen riskin yleisötilaisuuksia kiihtymis- ja leviämisvaiheissa. Ohjauskirjeessä todetaan, että muiden tilaisuuksien osalta yleisötilaisuuksien rajoitussuositus on 24.6.2021 kirjeen mukaan.

Lisäksi ohjauskirjeessä todetaan, että ministeriön 17.8.2021 kirjeen mukaisesti alueellisia ja paikallisia viranomaisia ohjataan edelleen välttämään lapsiin ja nuoriin kohdistuvia rajoitustoimia ja käyttämään niitä viimesijaisesti vasta, jos se on aivan välttämätöntä.

Ohjauskirjeen mukaan hybridistrategian tavoitteena on ollut epidemian hillintä, kunnes rokotusten avulla koronaepidemian vaikutukset vähenevät merkittävästi. Toimien tavoite on ollut estää viruksen leviämistä yhteiskunnassa, turvata terveydenhuollon kantokyky ja suojella erityisesti riskiryhmään kuuluvia ihmisiä. Ohjauskirjeen mukaan jo tehdyillä rajoitustoimenpiteillä on ollut suotuisia vaikutuksia. On kuitenkin erittäin tärkeää, että kaikki toimivat edelleen vastuullisesti ja terveysturvallisesti, ja että voimassa olevia rajoituksia ja suosituksia noudatetaan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) hybridistrategian seurannan valtakunnallisen tilannearvioraportin 25.8.2021 mukaan uusien koronatapausten määrä näyttää Suomessa kääntyneen laskuun. Viikolla 33 (16.–22.8.) uusia tapauksia todettiin yhteensä 4 334, mikä oli noin 800 vähemmän kuin edeltävällä viikolla 32, jolloin tapauksia todettiin 5 176. Todettujen tartuntojen määrä Suomessa on edelleen suuri ja epidemiatilanne voi kääntyä myös heikompaan suuntaan.

Epidemian luonne on muuttunut: tauti leviää tällä hetkellä erityisesti rokottamattomien nuorten ja aikuisten piirissä. Suuret tartuntamäärät eivät ole enää johtaneet sairaalahoidon tarpeen kasvuun samalla tavalla kuin syksyn 2020 tai kevään 2021 epidemiahuippujen myötä, kun valtaosa

väestöstä oli vielä rokottamatta. Suuri tapausmäärä kuormittaa kuitenkin huomattavasti perusterveydenhuoltoa ja heijastuu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyteen ja sitä kautta myös erikoissairaanhoidon potilaiden jatkohoidon järjestämiseen. Resurssipulan vuoksi tapausmäärien pysyminen korkealla tasolla voi lisääntyvästi vaikuttaa palvelujärjestelmän toimintakykyyn ja palveluiden saatavuuteen.

Koronavirustesteissä on käyty edelleen kiitettävän aktiivisesti. Testejä tehtiin viikolla 33 yli 155 000 kappaletta, enemmän kuin edeltävillä viikoilla. Positiivisten testien osuus testatuista näytteistä oli 2,8 %, lähes yhden prosenttiyksikön vähemmän kuin aiempina viikkoina, jolloin osuus on ylittänyt 3,6 %.

Uusia tartuntoja ilmaantui kahden viimeksi kuluneen viikon (9.–22.8.) aikana 172 sataatuhatta asukasta kohden, lähes saman verran kuin edeltävien kahden viikon (26.7.–8.8.) aikana, jolloin tartuntoja ilmaantui 175 sataatuhatta asukasta kohden.

Viikolla 33 kotimaassa saaduista tartunnoista hieman yli puolessa (54 %) tapauksista tartunnanlähde saatiin selvitettyä. Osuus on pysynyt samalla tasolla viimeiset neljä viikkoa. Tartunnanjäljityksen toteutumisessa on alueellista vaihtelua. Viikolla 33 todetuista tartunnoista 6 % oli peräisin ulkomailta ja niistä aiheutuneiden jatkotartuntojen osuus oli 2 %. Sekä ulkomailta peräisin olevien tartuntojen että niistä aiheutuneiden jatkotartuntojen osuudet ovat viime viikkoina pysyneet alhaisina.

Viikolla 33 karanteeniin asetettiin 13 782 henkilöä, noin 1 700 henkilöä enemmän kuin edeltävällä viikolla. Lukumäärä on kasvanut viimeisen neljän viikon ajan. Uusista tartunnoista noin neljännes (27 %) todettiin henkilöillä, jotka olivat jo karanteenissa. Osuus on pysynyt likimain samana viimeisen kuuden viikon ajan.

Osa alueista raportoi tartunnanjäljityksen merkittävästä ruuhkautumisesta ja viiveistä eristysten ja karanteenien asettamisessa. Kuormitusta aiheuttaa voimakkaasti kasvanut tartuntojen määrä, henkilöstöpula, sekä se, etteivät jäljittäjät saa tartunnan saaneilta ja altistuneilta kaikkia tarvittavia tietoja muista mahdollisesti altistuneista. Asianosaisten on lain mukaan autettava viranomaisia tartunnanjäljityksessä ja noudatettava heidän ohjeitaan, jotta tartuntaketjujen muodostuminen saadaan katkaistua viiveettä.

Arvioitu tehollinen tartuttavuusluku on 0,85–1,1 (90 % todennäköisyysväli). HUS-alueelle arvioitu tehollinen tartuttavuusluku on 0,95–1,15. Lukemat ovat laskeneet edellisiä viikkoja alhaisempien tapausmäärien myötä.

Tartuntojen ilmaantuvuus väheni viimeksi kuluneen viikon aikana lähes kaikissa ikäryhmissä edellisviikkoon verrattuna. Kesän aikana tartunnat painottuivat erityisesti 20–29-vuotiaiden ikäryhmään, mutta viikolla 33 tartunnat vähenivät tässä ikäryhmässä merkittävästi, ollen nyt samaa

tasoa kuin 10–19-vuotiaiden ikäryhmässä. Alle 10-vuotiailla tartuntoja taas ilmaantui 14 % edellisviikkoa enemmän. Tartuntoja ilmeni hyvin vähän yli 60-vuotiailla.

Sairaalahoidossa Covid-19-potilaita oli 25.8.2021 sairaanhoitopiirien oman ilmoituksen mukaan yhteensä 99, joista perusterveydenhuollon osastoilla 21, erikoissairaanhoidon osastoilla 56, ja teho-osastoilla 22 potilasta. Tautiin liittyviä kuolemia oli 25.8.2021 ilmoitettu tartuntatautirekisteriin yhteensä 1 018.

Erikoissairaanhoidon kuormitus on ollut viimeisten viikkojen aikana vakaata. Valtaosa sairaalahoitoa tarvitsevista potilaista on rokottamattomia. Lisäksi osalla alueista on raportoitu perusterveydenhuollon kuormittumisesta. Tähän on vaikuttanut sekä tartunnanjäljityksen ja rokotusten aikaansaama henkilöstöpula että epidemian myötä kertyneen hoitovelan aiheuttama paine.

Tulevan viikon ennusteet valtakunnallisten uusien erikoissairaanhoito- ja tehohoitojaksojen lukumääristä ovat tartuntamäärien vähenemisen myötä hieman edellisviikkoa matalammalla tasolla. Viikolta 33 (16.–22.8.) raportoidut uudet hoitojaksot (erikoissairaanhoidon osastoilla 63 ja teho-osastoilla 14) olivat 11.8. annettujen ennusteiden rajoissa. Mallinnuksessa tarkastellaan uusien potilaiden alkavia hoitojaksoja, joten samojen henkilöiden useampia hoitojaksoja ei oteta huomioon.

Teho-osastojen kirjanpidon mukaan viikolla 33 kirjattiin alkaneeksi 19 uutta covid-19-potilaiden tehohoitojaksoa, mikä on 8 jaksoa vähemmän kuin edellisellä viikolla 32, jolloin uusia tehohoitojaksoja alkoi 27.

Viikolla 33 aikana tartuntojen ilmaantuvuus on pienentynyt suurimmassa osassa maata edellisviikkoon verrattuna, mutta alueiden välillä on edelleen suuria eroja.

Koko maassa noin 71 % väestöstä on saanut ainakin yhden rokoteannoksen, ja toisen annoksen 47 %.

Elokuussa alkaneet 12–15-vuotiaiden rokotukset ovat edenneet ripeästi. Ensimmäisen rokoteannoksen on tästä ikäryhmästä saanut jo noin 44 %. Kaikissa yli 40-vuotiaiden ikäryhmissä ensimmäisen rokoteannoksen on saanut yli 80 %, mutta 16–39-vuotiaiden ikäryhmissä kattavuus on toistaiseksi alhaisempi, 69–75 %. On arvioitu, että loka-marraskuun vaihteeseen mennessä kaikilla yli 12-vuotiailla on ollut mahdollisuus saada kaksi rokoteannosta.

Tähän mennessä annetut rokotukset suojaavat jo erittäin hyvin ikääntyneitä sekä niitä vakavalle taudille alttiita, joiden sairastumisen riski on korkein. Merkkeinä tästä voidaan pitää uusien kuolemantapausten merkittävää vähentymistä sekä ilmaantuvuuden matalaa tasoa vanhimmissa ikäryhmissä kesän aikana.

Tällä hetkellä ensimmäisen rokoteannoksen saaneiden joukossa todetaan vähitellen kasvavia määriä koronatartuntoja. Tämä on normaali ilmiö rokotusohjelman ollessa vielä kesken ja tartuntapaineen ollessa kova, ja sen voidaan odottaa laantuvan rokotuskattavuuden ja kahden rokoteannoksen saaneiden osuuden noustessa. Täysin rokotettujen joukossa on todettu hyvin vähän vakavia tautitapauksia.

Täysi rokotesarja, eli kaksi rokoteannosta, suojaa tehokkaasti koronavirustautia ja erityisesti sen vakavia muotoja vastaan. Väestön korkea rokotuskattavuus vähentää tehokkaasti sairaalahoidon ylikuormittumisen riskiä. Onkin erityisen tärkeää, että omat rokoteannokset otetaan ajallaan, jotta epidemian vakavilta vaikutuksilta, kuten sairaalahoitoon joutuvien ja koronaan liittyvien kuolemien määrän lisääntymiseltä, vältytään.

Epidemiatilanne sairaanhoitopiirin alueella ja saadut asiantuntija-arviot

Aluehallintoviraston rajoituspäätösten tarkoituksena on tartuntatautilain 1 §:ssä säädetyin tavoin ennaltaehkäistä tartuntatautitilanteen pahenemista. Joukkoaltistumisten ja taudin leviämisen riski on erityisen suuri kaikissa tilanteissa, joissa suuri joukko ihmisiä kokoontuu ja voi päätyä lähikontakteihin keskenään.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen sairaanhoitopiirit ovat sosiaali- ja terveysministeriön 10.9.2020 lähettämässä kirjeessä esitetyn ohjauksen mukaisesti perustaneet alueelliset covid-19-yhteistyöryhmät. Yhteistyöryhmien tilannearvioissa huomioidaan epidemiatilanteen lisäksi tartunnan torjuntatoimenpiteiden kokonaisvaikutuksia, mukaan lukien taloudellisia ja elinkeinoelämään liittyviä vaikutuksia. Aluehallintovirasto on mukana työryhmissä, kuten on myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä kunkin alueen elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten edustus.

Aluehallintovirasto on saanut Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin alueelliselta koronakoordinaatioryhmältä arvion sairaanhoitopiirin covid-19-tilannekuvasta ja sen esittämät näkemykset epidemian hillitsemiseksi tarvittavista alueellisista rajoitustoimenpiteistä.

Etelä-Karjalan alueellisen koronakoordinaatioryhmän kokouksessa 31.8.2021 todettiin, että alue on edelleen leviämisvaiheessa. Kokouksen mukaan ilmaantuvuus 14 vuorokauden aikana 100 000 henkilöä kohden on 129,7. Kokouksen mukaan positiivisten näytteiden osuus testatuista on Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin alueella noin 1,8 % viimeisen 7 vuorokauden aikana. Tartunnanlähde on tiedossa yli 80 %:ssa tapauksista, mutta tartunnanjäljitys on edelleen kuormittunut. Erikoissairaanhoidon kuormituksen todettiin olevan vähäistä.

Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin alueellisen koordinaatioryhmän mukaan tilanne alueella on hieman parantunut, mutta kriteerien perusteella alue on edelleen leviämisvaiheessa. Ryhmä viittaa THL:n suositukseen, jonka mukaan asteittainen purku korkean ilmaantuvuusluvun perusteella

on oikeasuhtaista. Ryhmän mukaan covid-19 leviää nyt eniten lasten ja nuorten keskuudessa ja rokottamattomassa väestössä. Ryhmä suosittaa aluehallintovirastolle, että ulkotilojen järjestettävien yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten osalta tartuntatautilain 58 §:n mukainen päätös olisi 17.8.2021 annetun mukainen, eli fyysinen kontakti tulisi voida välttää ja sisätiloissa yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia saisi järjestää siten, että tiloista olisi käytössä 50 % normaaliasteesta. Ryhmä toteaa arvioivansa tilanteen kehittymistä edelleen ja suosittavat rajoitusten purkamista vaiheittain. Ryhmä esittää, että tartuntatautilain 58 §:n mukaisen päätöksen voimassaoloaika olisi 4.9.-24.9.2021.

Ryhmä toteaa edelleen, että se on esittänyt voimassaolevan rajoituspäätöksen lieventämistä ja 2 metrin turvavälirajoituksesta luopumista yllä mainituin edellytyksin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) hybridistrategian seurannan valtakunnallisten tilannearvioraporttien mukaan Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin 14 vuorokauden ilmaantuvuusluvut 100 000 asukasta kohden ovat olleet 121.2 (viikot 30 ja 31) ja 143.3 (viikot 32 ja 33). Positiivisten näytteiden prosenttiosuus testatuista on viikoilla 30–33 ollut 4.8, 3.4, 3.8 ja 2.7. Viikolla 33 selvitettyjen tartunnanlähteiden osuus on ollut 88 prosenttia.

Johtopäätös

Valtioneuvosto on 27.5.2021 tehnyt periaatepäätöksen (STM/2021/100) covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian toteuttamisesta annettavasta toimintasuunnitelmasta sekä toimintasuunnitelman tarkistamisesta. Päivitetty hybridistrategian toimintasuunnitelma on julkaistu 1.6.2021. Toimintasuunnitelmaa on päivitetty vielä uudelleen 23.6.2021.

Toimintasuunnitelmassa on arvioitu sen mukaisten toimenpiteiden oikeudellisia perusteita. Tältä osin toimintasuunnitelmassa todetaan, että tartuntatautilaki edellyttää laissa tarkoitetuilta viranomaisilta välittömiin toimiin ryhtymistä sen jälkeen, kun tieto torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä on saatu. Viranomaistoimien tulee olla ripeitä ja tilannetta ennakoivia sekä käyttää viranomaiselle osoitettua toimivaltaa viipymättä mutta noudattaen suhteellisuus-, välttämättömyys- ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteita sekä muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Toimintasuunnitelmassa tuodaan esiin, että taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen artiklassa 12 on yleinen oikeus terveyteen ja sen suojeluun. Yleissopimuksen tulkintaa ohjaavan yleiskommentin perusteella oikeus terveyteen velvoittaa julkista valtaa vaarallisten tartuntatautien torjuntaan sekä erityisesti väestötasoisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin sekä terveydenhuollon riittävän kapasiteetin ylläpitämiseen ja turvaamiseen samoin kuin erityisessä riskissä olevien ryhmien suojeluun. Perusoikeuksien yleiset rajoitusperusteet ohjaavat rajoitusten ja myös ihmisten elämää rajoittavien suositusten laajuutta ja sisältöä. Olennaisia ovat vaatimukset

rajoitusten hyväksyttävyydestä ja oikeasuhtaisuudesta tavoiteltavaan päämäärään nähden sekä rajoitusten tarkkarajaisuus, täsmällisyys ja säätäminen lailla siltä osin kuin kyse on vapauksien rajoittamisesta.

Toimintasuunnitelmassa ennakoinnin oikeudellisia lähtökohtia kuvataan seuraavasti:

1. Perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädetään julkiselle vallalle velvoite turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä, mitkä velvoitteet osaltaan toteuttavat perustuslain 7 §:n mukaiseen oikeuteen elämään liittyvää julkisen vallan toimintavelvoitetta ja muun muassa taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen mukaista oikeutta terveyteen ja sen suojeluun, sekä vastaavia oikeuksia muun muassa lasten ja vammaisten oikeuksien yleissopimuksissa. Nämä muodostavat perustuslakivaliokunnan käytännön mukaisesti painavat perusteet rajoittaa myös perusoikeuksia sekä antaa suosituksia ja ohjeita.

2. Perustuslain 20 §:n mukainen oikeus terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön ja julkisen vallan velvoite edistää sitä saa yhä enemmän painoarvoa. Epidemian vaiheiden mukaisella hybridistrategian perustasolla eli suvantovaiheessa korostuvat siis myös perustuslain 20 §:n sisältämä terveellinen ympäristö tartuntatautilain mukaisten kohdennettujen toimenpiteiden sekä yleisten hygieniatoimien ohella. Kiihtymisvaiheessa vahvistuvat suositukset ja rajoitukset, jotka kohdistuvat yleisemmin väestöön.

Kuten aiemmin on tuotu esiin, sosiaali- ja terveysministeriön 24.6.2021 päivätyn ohjauskirjeen mukaan kaikkien toimenpiteiden arvioinnissa on otettava yhdenmukaisesti huomioon julkisen vallan velvollisuus estää epidemian leviämistä ja turvata terveydenhuollon toimintakapasiteetti. Tämän vuoksi päätösharkinnassa on ennakoitava toimenpidekokonaisuuden merkitystä ja vaikutuksia tilanteen kehittyessä. Epidemian leviämisen ja sen estämisen sekä siinä tehtävien toimenpiteiden vaikuttavuuden sekä kokonaishyötyjen ja kustannusten seurannan perusteella viranomaisilla on velvollisuus ryhtyä perusoikeuksien turvaamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Ohjauskirjeen mukaan olennaista on, että epidemian kehittymistä ja rajoitusten muutosten vaikutuksia seurataan ja arvioidaan koko ajan, jotta rajoitusten ja suositusten purkamista voidaan tehdä hallitusti ja oikea-aikaisesti. Epidemian luonteen vaikean ennustettavuuden vuoksi on mahdollista, että joillain alueilla rajoituksia joudutaan myös palauttamaan tai kiristämään uudelleen, mikäli epidemiatilanne heikkenee.

Sosiaali- ja terveysministeriön 19.8.2021 antanut ohjauskirjeen Yleisötilaisuuksien rajoitussuositukset, jossa se antaa suositukset yleisötilaisuuksien terveysturvallisen järjestämisen mahdollistamiseksi sekä kiihty-

mis-, että leviämisvaiheessa. Kirjeen mukaan annettava suositus yleisötilaisuuksia koskien perustuu erilaisten tilaisuuksien toisistaan poikkeavaan covid-19-tartuntariskiin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntija-arvion mukaisesti tietynlaiset tilaisuudet ovat sellaisia, jotka parhaan käytettävissä olevan asiantuntijatiedon perusteella todennäköisesti muodostavat pienen riskin koronavirustaudin leviämiselle. Tämän tiedon mukaisesti ministeriön suosituksessa ei kohdenneta rajoitustoimenpiteitä sellaiseen toimintaan, jonka ei arvioida muodostavan suurta riskiä taudin väestöleviämiselle. Kirjeessä on kuvattu ne edellytykset, joilla pieniriskisiä yleisötilaisuuksia olisi sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan mahdollista järjestää.

Aluehallintovirasto toteaa, että covid-19 on yleisvaarallinen tartuntatauti, jonka vapaata leviämistä väestössä tulee käytettävissä olevin keinoin pyrkiä rajoittamaan. Tilanteissa, jossa suuri joukko ihmisiä kokoontuu yhteen ja voi päätyä kontakteihin keskenään, on myös mahdollisuus joukkoaltistumisiin ja covid-19-tartuntojen leviämiseen. THL:n mukaan täysi rokotesarja, eli kaksi rokoteannosta, suojaa tehokkaasti koronavirustautia ja erityisesti sen vakavia muotoja vastaan. Väestön korkea rokotekattavuus vähentää tehokkaasti sairaalahoidon ylikuormittumisen riskiä.

Aluehallintovirasto toteaa, että saadun selvityksen mukaan Etelä-Karjalan sairaanhoitopiiri on epidemian leviämisvaiheessa. Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin alueellinen koordinaatioryhmä suosittelee THL:n kokouksessa antamaan suositukseen viitaten, että voimassa olevia rajoituksia purettaisiin asteittain. Ryhmän mukaan yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia voisi alueella järjestää siten, että sisätiloissa olisi käytössä 50 % normaalitäyttöasteesta. Ulkotilojen osalta yleisötilaisuuksiin ja yleisiin kokouksiin osallistujien sekä seurueiden tulisi voida välttää fyysinen kontakti. Annettu suositus on voimassa 4.9.2021-24.9.2021. Ryhmä on todennut arvioivansa alueensa tilanteen kehittymistä jatkuvasti ja suosittavat rajoituksia purettavan vaiheittain.

Aluehallintovirasto toteaa, että tartuntatautilain 58 §:n mukainen välttämättömyysarvio on kokonaisharkintaa, jossa yksin ilmaantuvuusluvulle ei ole annettavissa ratkaisevaa merkitystä. Väkimäärältään pienessä kunnassa vain muutaman henkilön sairastuminen on omiaan nostamaan ilmaantuvuuslukua (tapauksia per 100 000 asukasta) huomattavasti. Toisaalta yksittäisen kunnan alhaisesta ilmaantuvuusluvusta riippumatta kokonaisarviossa on otettavissa huomioon alueelle tyypilliset työssäkäynti- ja asiointialueet, ja jollaisilla tyypillisesti on merkitystä tartuntataudin leviämisessä väestössä.

Aluehallintovirasto toteaa, että tartuntatautilain 58 §:n mukaisia kokoontumisrajoituksia asetettaessa joudutaan puuttumaan erityisesti elinkeinonharjoittamis- ja kokoontumisvapauteen ja rajoittamaan näin ihmisten perusoikeuksia. Rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä ja rajoitusten suhteellisuus- ja tarkoitussidonnaisuusperiaatteen mukaisia.

Ottaen huomioon edellä mainittu sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja sairaanhoitopiirien asiantuntijatahoina antamat suositukset sekä sosiaali- ja terveysministeriön antama ohjaus, Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämättömänä jatkaa yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia koskevia rajoituksia Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin alueella. Niitä voidaan kuitenkin lieventää siten, että sisätiloissa voidaan järjestää yli 10 (kymmenen) henkilön yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia edellyttäen että, tilaisuuden osallistujamäärä on enintään 50 % muun lainsäädännön nojalla tilaan hyväksyttävästä enimmäisosallistujamäärästä tai käytettävissä olevien istuma- tai seisomapaikkojen määrästä ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää fyysinen kontakti toisiinsa ja turvallisuus voidaan varmistaa noudattaen opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 31.5.2021 antamaa ohjetta.

Ulkotiloissa voidaan järjestää yli 50 (viidenkymmenen) henkilön yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia edellyttäen, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää fyysinen kontakti toisiinsa ja turvallisuus voidaan varmistaa noudattaen opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 31.5.2021 antamaa ohjetta.

Aluehallintovirasto ei ole pitänyt välttämättömänä taikka tarkoituksenmukaisena eritellä yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia erityisesti matalariskisiin tai korkeariskisiin tapahtumiin ja tehdä sen perusteella määräystä eri tyyppisiä tilaisuuksia varten, vaan se on asiantuntijatahojen ohella arvioinut, että rajoitukset sisätiloissa kohdistetaan yhdenvertaisesti kaikkiin yleisötilaisuuksiin ja yleisiin kokouksiin siten, että rajoitus perustuu tilojen kokoon ja tätä kautta tapahtuman osallistujamäärään. Ulkotilojen osalta se on arvioinut, että jo aiemmin annettu määräys on riittävä, mutta myös välttämätön epidemian hillitsemiseksi ja tähän se ei ole tehnyt käytännössä vaikuttavia muutoksia aiempaan.

Aluehallintoviraston arvion mukaan nyt annettaville yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia koskeville rajoituksille on hyväksyttävät perusteet.

Aluehallintovirasto toteaa, että asetettavilla kokoontumisrajoituksilla toteutetaan tartuntatautilain tarkoitusta tartuntatautien ja niiden leviämisen ehkäisemisestä ja niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvista haitoista. Nyt annettavalla määräyksellä kuitenkin mahdollistetaan myös aikaisempaa suurempien tilaisuuksien järjestäminen sisätiloissa rajaamalla tapahtuman osallistujamäärää tilakohtaisesti prosenttiperusteisella osallistujamäärällä, lisäksi aluehallintoviraston päätöksessä edellytetään, että fyysinen kontakti on mahdollista välttää ja tilaisuudessa turvallisuus tulee voida varmistaa noudattamalla opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 31.5.2021 antamaa ohjetta.

Edellä mainitun lisäksi yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen sisätilojen sekä alueellisesti ja toiminnallisesti rajattujen ulkotilojen, joita käytetään asiakkaille tai osallistujille suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tiettynä ajankohtana on toiminnassaan huolehdittava tartuntatautilain 58 c §:ssä säädetyistä toimenpiteistä. Ravitsemisliikkeitä koskee oma sääntelynsä. Aluehallintovirasto katsoo, että nämä laista suoraan tulevat velvoitteet ja sitä täydentävä aluehallintoviraston määräys ovat yhdessä välttämättömiä ja riittäviä.

Näin perusoikeuksia rajoitetaan suhteellisuusperiaatteen mukaisesti niin vähän kuin se on mahdollista valtakunnalliseen ja alueelliseen epidemian tilannearvioon perustuen. Aluehallintovirasto toteaa, että kokoontumisrajoitusten antamisella pyritään ehkäisemään tilanteen heikentymistä ja näin välttämään tarve perusoikeuksiin enemmän puuttuville rajoituksille.

Aluehallintovirasto toteaa, että tautitilanteen mukaisesti kunnat voivat tehdä tarvittaessa päätöksen, jolla ne asettavat alueelleen tartuntatautilain mukaisia rajoituksia tai päätöksen, jolla asetetaan aluehallintoviraston päätöksellä asetettuihin rajoituksiin nähden tiukempia rajoituksia.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin kuntien alueille perustuu tämänhetkiseen alueellisen tilanteen kokonaisarvioon, jossa on arvioitu covid-19-taudin alueellisia tosiasiallisia vaikutuksia kansanterveyteen ja otetaan huomioon Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntemuksen lisäksi myös alueellisten viranomaisten näkemykset, sekä sosiaali- ja terveysministeriön antama ohjaus rajoitustoimien tarpeellisuudesta. Toimenpiteitä harkittaessa on otettu huomioon, että tällä päätöksellä on vaikutusta yhteiskuntaan, talouteen, elinkeinoelämään sekä perusoikeuksien toteutumiseen. Tällä päätöksellä kuitenkin rajoitetaan toimintaa ainoastaan siltä osin kuin saadun ohjauksen ja asiantuntija-arvioiden perusteella on välttämätöntä.

Aluehallintovirasto voi tehdä tartuntatautilain 58 §:n 1 momentin mukaisen päätöksen enintään yhden kuukauden ajaksi. Jos epidemiologinen tilanne muuttuu, aluehallintovirasto arvioi tätä kokoontumisia koskevaa rajoituspäätöstä uudestaan.

Edellä todetun perusteella tämä määräys on välttämätön tartuntataudin leviämisen estämiseksi Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin kuntien alueilla.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Tartuntatautilaki (1227/2016) 1, 8, 58, 59 a-c ja 91 §

Valtioneuvoston asetus tartuntataudeista (146/2017) 1 ja 5 §

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa tartuntatautilain 90 §:n 1 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valitusosoitus on liitteenä.

TÄYTÄNTÖÖNPANO

Tämä päätös pannaan täytäntöön heti mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta tartuntatautilain 91 §:n 1 momentin nojalla.

LISÄTIETOJA

Lisätietoja asiasta antaa tarvittaessa aluehallintoylilääkäri Laura Nikunen, puh. 029 501 6000 (vaihde).

ylijohtaja	Merja Ekqvist
aluehallintoylilääkäri	Laura Nikunen

LIITTEET

Liite 1, Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 31.5.2021 päivätty ohje koronavirustartuntojen ehkäisemisestä yleisötilaisuuksien ja yleisten kokoontumisten yhteydessä sekä julkisten tilojen käytössä

Liite 2, Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin alueen kunnat

JAKELU JA SUORITEMAKSU

Päätös yleistiedoksiantona

Tämän päätöksen tiedoksianto tapahtuu yleistiedoksiantona. Asiakirja pidetään kaikkien nähtävillä Etelä-Suomen aluehallintovirastossa 2.10.2021 saakka. Päätöksen nähtäville asettamisesta ilmoitetaan yleisessä tietoverkossa aluehallintoviraston verkkosivulla www.avi.fi.

Tämän päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä siitä, kun edellä mainittu ilmoitus on julkaistu aluehallintoviraston verkkosivulla.

Tiedoksi

Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin alueen kunnat ja kuntayhtymät

Etelä-Karjalan sairaanhoitopiiri, jota pyydetään tiedottamaan päätöksestä alueidensa kuntien tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä

Kaakkois-Suomen poliisilaitos

Etelä-Karjalan pelastuslaitos

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Sosiaali- ja terveysministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Valtioneuvoston kanslian viestintäosasto

Digi- ja väestötietovirasto

Valtiokonttori

Maksutta

Tämä asiakirja ESAVI/29352/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/29352/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Nikunen Laura 02.09.2021 10:03

Ratkaisija Ekqvist Merja 02.09.2021 10:09